

бюджетній сфері має величезне значення, так як дозволяє встановити основні для кваліфікації злочину факти - розмір економічного збитку.

Список бібліографічних посилань

1. Мумінова-Савіна Г. Г. Судово-бухгалтерська експертиза. Київ : КНЕУ, 2003. 202 с.
2. Понікаров В. Д. Судово-економічна експертиза. Харків : Еспада, 2008. 272 с.
3. Кушакова Н. О., Саніна Т. О., Чередниченко А. П. Судово-економічна експертиза : посібник. Донецьк, 2006. 207 с.
4. Тertiшник В. М. Гарантії істини та захисту прав і свобод людини в кримінальному процесі. Дніпропетровськ : Юрид. акад. МВС України ; Арт-Прес, 2002. 432 с.
5. Ковальов В. В. Взаємодія слідчого з працівниками експертної служби МВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2007. 228 с.

Одержано 28.04.2020

УДК 343.3/.7+341

Юлія Сергіївна Митрофанова,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Вячеслав Павлович Ємельянов,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ

ДЕЯКЕ ПОРІВНЯННЯ ПОЛОЖЕНЬ СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ТА КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЩОДО КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ЗГВАЛТУВАННЯ

Домашнє насильство є однією з найбільш розповсюджених форм порушення прав людини, адже свобода від насильства є одним із основних прав людини. Протягом останніх десятиліть міжнародна спільнота приділяє значну увагу проблемі домашнього насильства та питанням запобігання вчиненню насильницьких дій у будь-якій формі по відношенню до жінок. Дії міжнародного співтовариства спрямовані на протидію поширенню проблеми насильства щодо жінок знайшли своє відображення у міжнародному праві. Так було здійснено кілька значних кроків, серед яких ухвалення низки документів: Конвенція ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Міжамериканська конвенція про запобігання, покарання і викорінення насильства щодо жінок; Рекомендація (2002)5 Комітету міністрів РЄ для держав-учасниць щодо захисту жінок від насильства; Конвенція ООН про викорінення всіх видів насильства над жінками (CEDAW) та її факультативний протокол; Загальні рекомендації №19 Комітету (CEDAW) щодо насильства над жінками; Конвенція ООН з прав дитини та її факультативний протокол; Декларація Генеральної Асамблеї ООН про викорінення насильства над жінками; Міжамериканська конвенція про запобігання, покарання та викорінення насильства над жінками (Конвенція Belém do Pará); Протокол Африканської хартії прав людини і народів щодо прав жінок в Африці (Протокол Мопуту). 11 травня 2011 р. була відкрита до підписання Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (CETS №210) (Далі - Стамбульська Конвенція) [1].

Стамбульська конвенція створює всебічну правову основу захисту жінок від усіх форм насильства та спрямована на попередження та ліквідацію цього явища. «Насильство стосовно жінок», відповідно до ст. 3 Конвенції, розуміється як порушення прав

людини й форма дискримінації стосовно жінок та означає всі акти насильства щодо жінок за гендерною ознакою, результатом яких є або може бути фізична, сексуальна, психологічна або економічна шкода чи страждання стосовно жінок, у тому числі погрози таких дій, примус або свавільне позбавлення волі, незалежно від того, чи відбувається це в публічному або приватному житті. За змістом конвенції країни, що її ратифікують, мають криміналізувати такі порушення: психологічне насильство (ст. 33); переслідування (ст. 34); фізичне насильство (ст. 35); сексуальне насильство, у тому числі зґвалтування (ст. 36), примусовий шлюб (ст. 37); каліцтво жіночих геніталій (ст. 38); примусовий аборт та примусова стерилізація (ст. 39); сексуальне домагання (ст. 40).

Конвенцію було прийнято Комітетом Міністрів Ради Європи 7 квітня 2011 року. Ухвалення конвенції Ради Європи призвело до прийняття Закону України від 6 грудня 2017 р. № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» на підставі якого запроваджено зміни до розділу IV Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК України). Зокрема, змінені редакції ст. 152 «Зґвалтування» КК, 153 КК «Сексуальне насильство» та ст. 154 КК «Примушування до вступу в статевий зв'язок» [2].

Законодавчі нововведення вимагають наукового осмислення, зокрема, порівняння та з'ясування того, наскільки вдало Україною виконано міжнародно-правові зобов'язання й рекомендації.

Стаття 36 «Сексуальне насильство, у тому числі зґвалтування» Стамбульської Конвенції зазначає, що сторони вживають необхідних законодавчих або інших заходів для забезпечення того, щоб було криміналізовано такі форми умисної поведінки:

- а) здійснення, без згоди, вагінального, анального або орального проникнення сексуального характеру в тіло іншої особи з використанням будь-якої частини тіла або предмета;
- б) здійснення, без згоди, інших актів сексуального характеру з особою;
- в) примушування іншої особи до здійснення, без згоди, актів сексуального характеру з третьою особою.

2. Згоду повинно бути надано добровільно як результат вільного волевиявлення особи, отриманого в контексті супутніх обставин [1].

Отже, Стамбульська Конвенція передбачає криміналізацію трьох форм «Сексуального насильства, у тому числі зґвалтування»: 1) здійснення, без згоди, вагінального, анального або орального проникнення сексуального характеру в тіло іншої особи з використанням будь-якої частини тіла або предмета; 2) здійснення, без згоди, інших актів сексуального характеру з особою; 3) примушування іншої особи до здійснення, без згоди, актів сексуального характеру з третьою особою.

Нова редакція частини 1 ст. 152 КК «Зґвалтування» встановлює кримінальну відповідальність за вчинення дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета, без добровільної згоди потерпілої особи (зґвалтування). Частина 1 ст. 153 «Сексуальне насильство» – КК встановлює кримінальну відповідальність вчинення будь-яких насильницьких дій сексуального характеру, не пов'язаних із проникненням в тіло іншої особи, без добровільної згоди потерпілої особи (сексуальне насильство). Частина 1 ст. 154 «Примушування до вступу в статевий зв'язок» – примушування особи без її добровільної згоди до здійснення акту сексуального характеру з іншою особою [2].

Перш за все, різниця полягає в тому, що конвенція вимагає криміналізувати само сексуальне проникнення (вагінальне, анальне, оральне). Ч. 1 ст. 152 КК «Зґвалтування» – дії сексуального характеру, пов'язані з проникненням (вагінальним, анальним, оральним). Отже, виникають питання:

1) чи означає це те, що КК України криміналізує не само проникнення в тіло іншої особи, а сексуальні дії в тілі іншої людини після вчинення такого проникнення в нього? Це впливає із того, що проникнення (вагінальне, оральне, анальне) в тіло іншої людини може бути не пов'язане із діями (в ньому) сексуального характеру.

Крім того, на наш погляд, законодавче визначення «Зґвалтування» як: «дій сексуального характеру, пов'язаних із вагінальним, анальним або оральним проникненням в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета з проникненням» уявляється недосконалим, оскільки вказане проникнення

може вважатися за своєю природою «дією сексуального характеру», за яку встановлюється кримінальна відповідальність частиною 1 ст. 152 КК України.

2) чому ч. 1 ст. 152 КК криміналізуються тільки дії – «дії сексуального характеру»? Чому не криміналізовано бездіяльність? Наприклад, Особа – 1 вчиняє проникнення в тіло Особи – 2 за її згодою. Після проникнення Особа_2 відмовилася від подальших сексуальних дій Особи – 1 у своєму тілі. Але Особа – 1 умисно не вчиняє дій пов’язаних із припиненням вчинення своїх сексуальних дій в тілі Особи – 2, хоча повинно і може це зробити (бездіяльність). Охоплюється така бездіяльність Особи – 1 диспозицією нової редакції ст. 152 КК?

По-друге, ст. 36 Стамбульської Конвенції вказує на «проникнення в тіло іншої особи з використанням будь-якої частини тіла або предмета». Частина 1 ст. 152 КК України – «проникнення в тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета». В даному випадку, більш влучним уявляється поняття застосоване Конвенцією, оскільки, Стамбульська Конвенція вказує на використання «будь-якої частини тіла або предмета», а ч. 1 ст. 152 КК України тільки на використання «геніталій або будь-якого іншого предмета», чим звужує коло частини тіла людини, що можуть бути використані під час проникнення в тіло іншої особи. Але на наш погляд, формулювання Конвенції та диспозиції частини 1 ст. 152 КК України: «проникнення з використанням геніталій» також слід вважати неточним, оскільки, таке формулювання можливо тлумачити як таке, що геніталіями «допомагають» проникати, а не безпосередньо ними проникають в тіло іншої особи.

Таким чином, імплементацію положень Стамбульської конвенції в національне законодавство України не можна вважати повною і досконалою. Положення Закону № 2227-VIII від 06.12.2017 р., якими був доповнений КК України внаслідок реалізації положень Стамбульської конвенції, потребують перегляду та вдосконалення. Зокрема, ми пропонуємо, у диспозиції ч. 1 ст. 152 КК України, замість виразу «...проникненням тіло іншої особи з використанням геніталій або будь-якого іншого предмета...», зазначити формулювання «...проникненням в тіло іншої особи будь-якою частиною тіла, а так само іншим предметом».

Список бібліографічних посилань

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) : довідник для членів парламенту // Council of Europe : сайт. URL: <https://rm.coe.int/1680096e45> (дата звернення: 20.04.2020).

2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : Закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19> (дата звернення: 20.04.2020).

Одержано 23.04.2020

УДК 351.823.1

Тетяна Олексіївна Мощицька,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри «Фінанси» Національного аерокосмічного

університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський

авіаційний інститут»

АДАПТАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Сьогодні банки відіграють важливу роль у розвитку інтеграційних процесів. Вони є головними суб'єктами міжнародних валютно-фінансових та кредитних відносин, які опосередковують міжнародний рух капіталу, товарів, робочої сили і діють як частина міжнародної економіки. На сучасному етапі співпраця у сфері фінансів відбувається у вигляді створення банків з іноземним капіталом (100%-вим або змішаним) на території України, шляхом відкриття кореспондентських рахунків, здійснення грошових переказів між країнами.

Станом на 1 січня 2019 р. ліцензію Національного банку України отримали 77 банківських установ (зокрема 37 банків з іноземним капіталом, з них 23 з 100% іноземним капіталом). В Україні спостерігається тенденція до скорочення кількості банківських установ вітчизняних власників, а банки з іноземним капіталом (в т.ч. з 100% іноземним капіталом) демонструють незначні зміни у кількості.